

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym - Dz.U. nr 124, poz 1154

- rozdział 1 - Przepisy ogólne
- rozdział 2 - Agent Ubezpieczeniowy
- rozdział 3 - Broker ubezpieczeniowy
- rozdział 4 - Rejestr pośredników ubezpieczeniowych
- rozdział 5 - Przepisy karne
- rozdział 6 - Zmiany w przepisach obowiązujących
- rozdział 7 - Przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1 - Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa zasady wykonywania pośrednictwa ubezpieczeniowego w zakresie ubezpieczeń osobowych i majątkowych.

Art. 2.

1. Pośrednictwo ubezpieczeniowe polega na wykonywaniu przez pośrednika za wynagrodzeniem czynności faktycznych lub czynności prawnych związanych z zawieraniem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia.

2. Pośrednictwo ubezpieczeniowe jest wykonywane wyłącznie przez agentów ubezpieczeniowych lub brokerów ubezpieczeniowych, z zastrzeżeniem art. 3.

3. Pośrednictwo ubezpieczeniowe w zakresie reasekuracji jest wykonywane wyłącznie przez brokerów ubezpieczeniowych posiadających zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie reasekuracji (brokerów reasekuracyjnych).

Art. 3.

Przepisów ustawy nie stosuje się do agenta morskiego i maklera morskiego, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 września 2001 r. - Kodeks morski, w zakresie pośredniczenia w zawieraniu lub wykonywaniu umów ubezpieczenia morskiego.

Art. 4.

Pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje:

1) czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń, zwane dalej "czynnościami agencyjnymi", polegające na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych (działalność agencyjna) albo

2) czynności w imieniu lub na rzecz podmiotu szukającego ochrony ubezpieczeniowej, zwane dalej "czynnościami brokerskimi", polegające na: zawieraniu lub doprowadzaniu do zawarcia umów ubezpieczenia, wykonywaniu czynności przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia również w sprawach o odszkodowanie (działalność brokerska).

Art. 5.

Pośrednictwo ubezpieczeniowe jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.) [1].

Art. 6.

Zawieranie lub wykonywanie umów ubezpieczenia przez członka zarządu zakładu ubezpieczeń, prokurenta zakładu ubezpieczeń albo przez osobę będącą pracownikiem zakładu ubezpieczeń, w imieniu i na rzecz tego zakładu, nie jest pośrednictwem ani wykonywaniem czynności agencyjnych

w rozumieniu ustawy.

Rozdział 2 - Agent ubezpieczeniowy

Art. 7.

Agentem ubezpieczeniowym jest przedsiębiorca, wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy agencyjnej zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych.

Art. 8.

Działalność agencyjna powinna być wykonywana z zachowaniem staranności określonej w art. 355 § 2 Kodeksu cywilnego oraz dobrych obyczajów.

Art. 9.

1. Czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osobę fizyczną, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - h) skarbowe,
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania czynności agencyjnych;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) odbyła szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdaniem egzaminem.

2. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, minimalny zakres szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, oraz zakres obowiązujących tematów egzaminu i tryb jego przeprowadzania, z uwzględnieniem w szczególności konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu kwalifikacji osób wykonujących czynności agencyjne.

Art. 10.

1. Przedsiębiorca może, na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń, wykonywać działalność agencyjną jako działalność uzupełniającą do podstawowej działalności gospodarczej, bez konieczności wykonywania czynności agencyjnych przez osoby fizyczne spełniające wymóg określony w art. 9 ust. 1 pkt 5, jeżeli:

- 1) działalność agencyjna pozostaje w bezpośrednim związku z podstawową działalnością tego przedsiębiorcy i nie wymaga szczegółowej wiedzy w zakresie ubezpieczeń;
- 2) czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekracza 12 miesięcy;
- 3) wykonuje czynności agencyjne osobiście lub przy pomocy osób zatrudnionych u tego przedsiębiorcy na podstawie umowy o pracę.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do ubezpieczeń na życie.

Art. 11.

1. Za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych odpowiada zakład ubezpieczeń, na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa, z zastrzeżeniem ust. 2. Przepisu art. 429 Kodeksu cywilnego nie stosuje się.

2. Agent ubezpieczeniowy wykonujący czynności agencyjne na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz.1151), odpowiada za szkody powstałe z tytułu wykonywania tych czynności.

3. W zakresie odpowiedzialności za szkody powstałe z tytułu wykonywania czynności agencyjnych agent ubezpieczeniowy działający na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej.

4. Agent ubezpieczeniowy, który nie spełnił obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 3, zgodnie z ogólnymi warunkami tego ubezpieczenia, jest obowiązany wnieść opłatę na rzecz budżetu państwa w wysokości stanowiącej równowartość 1000 euro obliczoną w złotych według średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w tabeli kursów nr 1 każdego roku. Wniesienie opłaty nie zwalnia z obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

5. Do przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 3, uprawniona jest Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, zwana dalej "organem nadzoru".

6. Jeżeli agent ubezpieczeniowy nie okaże dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 3, lub dowodu opłacenia składki za to ubezpieczenie, organ nadzoru wzywa agenta ubezpieczeniowego, aby w terminie 30 dni:

- 1) przedstawił dokumenty potwierdzające zawarcie umowy ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 3, w dacie określonej w przepisach wydanych na podstawie ust. 8, albo
- 2) w razie braku dokumentów, o których mowa w pkt 1, uiścił opłatę, o której mowa w ust. 4, oraz okazał dokumenty potwierdzające późniejsze zawarcie umowy ubezpieczenia.

7. Opłata, o której mowa w ust. 4, podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

8. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w ust. 3, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę wykonywanej działalności oraz zakres realizowanych zadań.

Art. 12.

1. Zakład ubezpieczeń udziela agentowi ubezpieczeniowemu upoważnionemu do zawierania w jego imieniu umów ubezpieczenia, w formie pisemnej pod rygorem nieważności, pełnomocnictwa do dokonywania czynności agencyjnych w imieniu tego zakładu. 2. Pełnomocnictwo, o którym mowa w ust. 1, określa w szczególności: 1) zakres działalności agenta ubezpieczeniowego, ze wskazaniem działu, grup i rodzajów ubezpieczeń; 2) wysokość maksymalnej sumy ubezpieczenia na jaką agent ubezpieczeniowy może zawrzeć jedną umowę ubezpieczenia;

3) obszar działalności agenta ubezpieczeniowego.

3. Pełnomocnictwo udzielone przez zakład ubezpieczeń nie może zawierać upoważnienia do udzielania dalszych pełnomocnictw.

4. Jeżeli agent ubezpieczeniowy zawrze z osobą fizyczną spełniającą wymogi określone w art. 9 ust. 1 umowę dotyczącą wykonywania czynności agencyjnych, umowa ta nie jest uważana za umowę agencyjną.

Art. 13.

1. Agent ubezpieczeniowy jest obowiązany:

- 1) okazywać klientowi przy pierwszej czynności należącej do zakresu działalności agencyjnej oraz na każde żądanie dokument pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1;
- 2) zwrócić zakładowi ubezpieczeń dokument pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1, oraz wszystkie wydane mu druki, materiały i inne dokumenty oraz rozliczyć się z zainkasowanych składek, jeżeli jego pełnomocnictwo wygasło lub zostało cofnięte;
- 3) zachować w tajemnicy wszystkie informacje uzyskane w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych, dotyczące zakładu ubezpieczeń, drugiej strony umowy ubezpieczenia oraz podmiotu szukającego ochrony ubezpieczeniowej; obowiązek ten ciąży na agencie ubezpieczeniowym również po rozwiązaniu umowy agencyjnej;
- 4) powiadomić klienta, czy działa na rzecz jednego, czy wielu zakładów ubezpieczeń, i na żądanie klienta poinformować go o nazwach zakładów ubezpieczeń, na rzecz których wykonuje działalność agencyjną; 5) doskonalić umiejętności zawodowe.

2. Osoba fizyczna wykonująca czynności agencyjne jest obowiązana okazywać dokument upoważniający do działania w imieniu agenta ubezpieczeniowego.

Art. 14.

Określenie "agent ubezpieczeniowy" może być używane w nazwie lub reklamie oraz do oznaczenia działalności wyłącznie przez podmiot wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych.

Art. 15.

Agent ubezpieczeniowy nie może wykonywać działalności brokerskiej oraz czynności brokerskich.

Art. 16.

1. Agent ubezpieczeniowy, mający siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej może wykonywać działalność agencyjną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest wpisany do odpowiedniego rejestru w tym państwie.

2. Agent ubezpieczeniowy, który zamierza podjąć działalność agencyjną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ma obowiązek powiadomić o tym organ nadzoru.

3. Agent ubezpieczeniowy, o którym mowa w ust. 1, może rozpocząć wykonywanie działalności agencyjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, po uzyskaniu przez organ nadzoru informacji od organu nadzoru państwa macierzystego o wpisie agenta do właściwego rejestru.

Art. 17.

1. Agent ubezpieczeniowy, wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych, może wykonywać działalność agencyjną na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Agent ubezpieczeniowy, który zamierza podjąć działalność agencyjną na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, ma obowiązek powiadomić o tym organ nadzoru.

3. Organ nadzoru, w terminie 30 dni od powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, przekazuje właściwemu organowi nadzoru kraju, w którym agent zamierza prowadzić działalność, informację o wpisie agenta do rejestru.

Art. 18.

Nadzór nad działalnością agenta ubezpieczeniowego sprawuje zakład ubezpieczeń, na rzecz którego działa agent ubezpieczeniowy.

Art. 19.

1. Organ nadzoru może przeprowadzić w każdym czasie kontrolę działalności zakładu ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych.

2. Organ nadzoru może żądać od zakładu ubezpieczeń wyjaśnień i informacji dotyczących agentów ubezpieczeniowych działających na rzecz danego zakładu ubezpieczeń.

3. Organ nadzoru może wydawać zalecenia, mające na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i dostosowanie działalności zakładu ubezpieczeń do przepisów prawa.

4. Organ nadzoru może zakazać, w drodze decyzji, zakładowi ubezpieczeń korzystania z usług agenta ubezpieczeniowego w razie naruszenia przez niego przepisów prawa, niezachowania staranności lub dobrych obyczajów. W takim przypadku zakład ubezpieczeń jest obowiązany do natychmiastowego rozwiązania umowy z agentem ubezpieczeniowym oraz cofnięcia mu pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1.

5. W razie odmowy udzielenia wyjaśnień i informacji, o których mowa w ust. 2, niewykonywania zaleceń określonych w ust. 3, i zakazu, o którym mowa w ust. 4, organ nadzoru może nakładać na zakład ubezpieczeń kary pieniężne, o których mowa w art. 212 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

6. Organ nadzoru może także nałożyć kary pieniężne określone w art. 212 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, jeżeli zakład ubezpieczeń nie zgłasza do rejestru agentów ubezpieczeniowych osoby, z którą zawarł umowę agencyjną, lub nie zwraca się z wnioskiem o wykreślenie z rejestru agentów ubezpieczeniowych osoby, z którą rozwiązał umowę agencyjną, w terminach określonych odpowiednio w art. 38 i art. 42 ust. 1.

7. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii organu nadzoru, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, zakres i tryb przeprowadzania kontroli, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem w szczególności konieczności zapewnienia skutecznej kontroli w zakresie korzystania przez zakład ubezpieczeń z usług agentów ubezpieczeniowych.

Rozdział 3 - Broker ubezpieczeniowy

Art. 20.

Brokerem ubezpieczeniowym jest osoba fizyczna albo prawna posiadająca, wydane przez organ nadzoru, zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej i wpisana do rejestru brokerów ubezpieczeniowych.

Art. 21.

Nadzór nad działalnością brokerów ubezpieczeniowych sprawuje organ nadzoru.

Art. 22.

1. Broker ubezpieczeniowy z tytułu wykonywanej działalności brokerskiej podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej.
2. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii ogólnopolskiej organizacji brokerów i Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w ust. 1, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę zawodu brokera ubezpieczeniowego oraz zakres realizowanych zadań.

Art. 23.

Broker ubezpieczeniowy może wykonywać czynności brokerskie wyłącznie przez osoby fizyczne, które spełniają wymogi określone w art. 28 ust. 3 pkt 1 lit. a)-e).

Art. 24.

1. Broker ubezpieczeniowy nie może:
 - 1) wykonywać działalności agencyjnej ani wykonywać czynności agencyjnych;
 - 2) pozostawać w żadnym stałym stosunku umownym z zakładem ubezpieczeń,
 - 3) być członkiem organów nadzorczych lub zarządzających zakładu ubezpieczeń;
 - 4) posiadać akcje zakładu ubezpieczeń, z wyjątkiem akcji dopuszczonych do publicznego obrotu.
2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy umowy ubezpieczenia, na podstawie której broker ubezpieczeniowy jest ubezpieczonym lub ubezpieczającym ani umowy zawartej przez brokera ubezpieczeniowego z zakładem ubezpieczeń, dotyczących sposobu wzajemnego rozliczania się z tytułu wykonywania czynności brokerskich.
3. W przypadku nabycia lub posiadania akcji, o których mowa w ust. 1 pkt 4, broker ubezpieczeniowy jest obowiązany powiadomić o tym organ nadzoru.
4. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do członków organów osoby prawnej prowadzącej działalność brokerską oraz osób wykonujących czynności brokerskie u brokera ubezpieczeniowego na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło lub innej umowy o podobnym charakterze.
5. Przepis ust. 1 pkt 1 ma zastosowanie do pracowników brokera ubezpieczeniowego.

Art. 25.

Broker ubezpieczeniowy może zlecić wykonywanie czynności, o których mowa w art. 4 pkt 2, wymagających specjalistycznej wiedzy innym podmiotom, z wyłączeniem prawa składania i przyjmowania oświadczeń woli w imieniu klientów.

Art. 26.

1. Broker ubezpieczeniowy jest obowiązany:
 - 1) okazywać zakładowi ubezpieczeń i zleceniodawcy przy dokonywaniu pierwszej czynności oraz na każde ich żądanie - zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej;
 - 2) przed zawarciem umowy ubezpieczenia udzielić na piśmie porady opartej na wszechstronnej i rzetelnej analizie dostępnych ofert ubezpieczenia, wystarczającej do opracowania rekomendacji najwłaściwszej umowy ubezpieczenia oraz pisemnie wyjaśnić podstawy, na których opiera się rekomendacja;
 - 3) zachować w tajemnicy wszystkie informacje uzyskane w związku z wykonywaniem czynności brokerskich; obowiązek ten ciąży na brokerze ubezpieczeniowym również po rozwiązaniu stosunku umownego ze zleceniodawcą;

4) poinformować zleceniodawcę, przy pierwszej czynności o posiadanych akcjach zakładu ubezpieczeń uprawniających do co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy oraz, w przypadku brokera będącego osobą prawną, o akcjach lub udziałach brokera posiadanych przez zakład ubezpieczeń, uprawniających do co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy lub udziałowców;

5) doskonalić umiejętności zawodowe;

6) wykonywać działalność z poszanowaniem interesów stron umowy ubezpieczenia.

2. Osoby fizyczne wykonujące czynności brokerskie są obowiązane okazywać dokument upoważniający do działania w imieniu brokera ubezpieczeniowego.

Art. 27.

Określenia "broker ubezpieczeniowy" lub "broker reasekuracyjny" mogą być używane w nazwie lub reklamie oraz do oznaczenia działalności wyłącznie przez podmiot posiadający zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń lub w zakresie reasekuracji.

Art. 28.

1. Zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń albo w zakresie reasekuracji, zwane dalej "zezwoleнием", wydaje organ nadzoru w drodze decyzji.

2. Ten sam podmiot może posiadać zezwolenie zarówno na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń jak i na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie reasekuracji.

3. Zezwolenie wydaje się na wniosek:

1) osoby fizycznej, która:

a) ma pełną zdolność do czynności prawnych,

b) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo: - przeciwko życiu i zdrowiu, - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, - przeciwko ochronie informacji, - przeciwko wiarygodności dokumentów, - przeciwko mieniu, - przeciwko obrotowi gospodarczemu, - przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, - skarbowe,

c) daje rękojmię należytego wykonywania działalności brokerskiej,

d) posiada co najmniej średnie wykształcenie,

e) zdała egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych,

f) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uzyskanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej,

g) zawarła umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej;

2) osoby prawnej:

a) której wszyscy członkowie zarządu spełniają warunki, o których mowa w pkt 1 lit. a)-d), przy czym co najmniej połowa z nich dodatkowo spełnia warunki określone w pkt 1 lit. e) i f), b) spełnia warunek określony w pkt 1 lit. g).

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

1) oznaczenie przedsiębiorcy, jego siedzibę i adres;

2) numer w rejestrze przedsiębiorców;

3) określenie zakresu działalności brokerskiej, na którą ma być udzielone zezwolenie;

4) w przypadku osoby prawnej także wskazanie imion i nazwisk członków zarządu.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, dołącza się dokumenty potwierdzające spełnienie warunków niezbędnych do uzyskania zezwolenia.

6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa, w drodze rozporządzenia, wykaz dokumentów, które dołącza się do wniosku, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem w szczególności konieczności przedstawienia pełnej informacji o podmiotach ubiegających się o wydanie zezwolenia.

Art. 29.

Zezwolenie określa:

- 1) imię lub imiona i nazwisko oraz adres zamieszkania osoby fizycznej oraz nazwę, pod którą osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą, a w przypadku osoby prawnej - określenie firmy i siedzibę;
- 2) zakres działalności.

Art. 30.

1. W przypadku utraty dokumentu zezwolenia, broker ubezpieczeniowy może wystąpić do organu nadzoru z pisemnym wnioskiem o wydanie jego duplikatu.
2. Organ nadzoru wystawia duplikat na podstawie posiadanych dokumentów.
3. Duplikat wystawia się na druku odpowiadającym dokumentowi zezwolenia. Na pierwszej stronie u góry należy umieścić wyraz "DUPLIKAT". Pod tekstem należy dodać wyrazy "oryginał podpisali" i wymienić nazwiska osób, które podpisały oryginał zezwolenia, albo stwierdzić nieczytelność podpisów oraz zamieścić datę wydania duplikatu i opatrzyć okrągłą pieczęcią urzędową. Duplikat podpisuje osoba upoważniona przez organ nadzoru.
4. Informację o wydaniu duplikatu zezwolenia umieszcza się w teczce akt.

Art. 31.

1. Broker ubezpieczeniowy, mający siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, może wykonywać działalność brokerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest wpisany do odpowiedniego rejestru w tym państwie.
2. Broker ubezpieczeniowy, który zamierza podjąć działalność brokerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ma obowiązek powiadomić o tym organ nadzoru.
3. Broker ubezpieczeniowy, o którym mowa w ust. 1, może rozpocząć wykonywanie działalności brokerskiej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, po uzyskaniu przez organ nadzoru informacji od organu nadzoru państwa macierzystego o wpisie brokera do właściwego rejestru.

Art. 32.

1. Broker ubezpieczeniowy, posiadający zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej wydane przez organ nadzoru, może wykonywać tę działalność na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Broker ubezpieczeniowy, który zamierza podjąć działalność brokerską na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, ma obowiązek powiadomić o tym organ nadzoru.
3. Organ nadzoru, w terminie 30 dni od powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, przekazuje właściwemu organowi nadzoru kraju, w którym broker zamierza prowadzić działalność, informację o posiadaniu przez brokera zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej.

Art. 33.

Broker ubezpieczeniowy jest obowiązany informować organ nadzoru o wszystkich zmianach stanu faktycznego i prawnego dotyczących jego i wykonywanej przez niego działalności w zakresie art. 28, w terminie 7 dni od dnia zaistnienia zmiany.

Art. 34.

1. Organ nadzoru cofa zezwolenie, w drodze decyzji: 1) jeżeli broker ubezpieczeniowy przestał spełniać wymogi niezbędne do wykonywania swojej działalności, określone ustawą;
- 2) na wniosek brokera.
2. Organ nadzoru może cofnąć zezwolenie, jeżeli broker ubezpieczeniowy wykonuje działalność z naruszeniem przepisów prawa lub w rażący sposób narusza interesy zleceniodawcy.
3. W przypadku cofnięcia zezwolenia, z przyczyn określonych w ust. 2, o ponowne wydanie zezwolenia można ubiegać się po upływie 3 lat od dnia cofnięcia zezwolenia; w tym okresie nie można być członkiem organów zarządzających lub nadzorczych osoby prawnej prowadzącej działalność brokerską.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do członków organów zarządzających lub nadzorczych osoby prawnej wykonującej działalność brokerską.
5. Członkowie organów zarządzających lub nadzorczych osoby prawnej wykonującej działalność brokerską, której zostało cofnięte zezwolenie na podstawie ust. 2, nie mogą być przez okres 3 lat

członkami organów zarządzających lub nadzorczych osoby prawnej ubiegającej się o wydanie zezwolenia.

6. Zezwolenie wygasa z chwilą śmierci brokera lub z chwilą wykreślenia go z rejestru przedsiębiorców.

Art. 35.

1. Organ nadzoru może przeprowadzić w każdym czasie kontrolę działalności i stanu majątkowego podmiotów prowadzących działalność brokerską.

2. Organ nadzoru może żądać od podmiotów prowadzących działalność brokerską wyjaśnień i informacji dotyczących ich działalności i gospodarki finansowej oraz zarządzić przekazywanie wymaganych danych.

3. Organ nadzoru może wydawać zalecenia, mające na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i dostosowanie działalności brokerskiej do przepisów prawa.

4. W przypadku niewykonywania zaleceń, o których mowa w ust. 3, wykonywania działalności z naruszeniem przepisów prawa, odmowy udzielenia wyjaśnień i informacji, o których mowa w ust. 2, organ nadzoru może nakładać, w drodze decyzji:

1) na członków zarządu lub prokurentów podmiotu wykonującego działalność brokerską, będącego osobą prawną kary pieniężne do wysokości dziesięciokrotnego ostatnio ogłoszonego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw;

2) na podmiot wykonujący działalność brokerską, będący osobą prawną - kary pieniężne do wysokości trzykrotnej prowizji uzyskanej za ostatnie 3 miesiące przed nałożeniem kary;

3) na podmiot wykonujący działalność brokerską, będący osobą fizyczną - kary pieniężne do wysokości dziesięciokrotnego ostatnio ogłoszonego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

5. Wpływy z tytułu kar pieniężnych określonych w ust. 4 stanowią dochód budżetu państwa.

6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii organu nadzoru, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, zakres i tryb przeprowadzania kontroli, o której mowa w ust. 1, uwzględniając w szczególności konieczność zapewnienia skutecznej kontroli działalności i stanu majątkowego podmiotów prowadzących działalność brokerską.

Art. 36.

1. Tworzy się Komisję Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, zwaną dalej "Komisją", w składzie:

1) przewodniczący;

2) zastępcę przewodniczącego;

3) sekretarz;

4) dwóch członków.

2. Osoby wchodzące w skład Komisji powinny wyróżniać się wysokim poziomem wiedzy z dziedziny ubezpieczeń osobowych i majątkowych.

3. Osoby wchodzące w skład Komisji powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw instytucji finansowych na wniosek organu nadzoru.

4. Osobom wchodzącym w skład Komisji przysługuje wynagrodzenie za udział w egzaminie oraz za opracowanie pytań testowych i przygotowanie testów egzaminacyjnych.

5. Osoba przystępująca do egzaminu ponosi opłatę egzaminacyjną.

6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa, w drodze rozporządzenia, regulamin działania Komisji, sposób przeprowadzenia egzaminu, wysokość opłaty egzaminacyjnej oraz wysokość wynagrodzenia dla osób wchodzących w skład Komisji oraz ustala zakres obowiązujących tematów egzaminacyjnych.

7. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 6, uwzględnia konieczność zapewnienia odpowiedniego sprawdzianu wiedzy kandydatów i sprawnego przeprowadzenia egzaminów, sposób działania Komisji oraz terminy przyjmowania zgłoszeń i uiszczania opłaty egzaminacyjnej.

Rozdział 4 - Rejestr pośredników ubezpieczeniowych

Art. 37.

1. Pośrednik ubezpieczeniowy podlega wpisowi do rejestru pośredników ubezpieczeniowych.
2. Rejestr pośredników ubezpieczeniowych składa się z:
 - 1) rejestru agentów ubezpieczeniowych;
 - 2) rejestru brokerów ubezpieczeniowych.
3. Rejestr pośredników ubezpieczeniowych jest jawny i dostępny dla osób trzecich.
4. Rejestr pośredników ubezpieczeniowych jest prowadzony przez organ nadzoru w systemie informatycznym.
5. Informacje z rejestru agentów ubezpieczeniowych udzielane są na wniosek i obejmować mogą:
 - 1) informację, czy przedsiębiorca jest wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych;
 - 2) informację, czy osoba fizyczna jest wpisana do rejestru agentów jako osoba, przy pomocy której agent wykonuje czynności agencyjne;
 - 3) informację o zakładach ubezpieczeń, na rzecz których działa agent oraz o zakresach pełnomocnictw;
 - 4) informację, czy agent, który działa na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, zawarł umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 11 ust. 3, w tym także informację o numerze polisy;
 - 5) w przypadku przedsiębiorców wykonujących działalność agencyjną jako działalność uzupełniającą do podstawowej - również informację o rodzaju działalności podstawowej oraz rodzajach ubezpieczeń, w zakresie których wykonywana jest działalność agencyjna.
6. Informacje z rejestru brokerów ubezpieczeniowych udzielane są na wniosek i obejmują informację, czy osoba fizyczna lub osoba prawna są wpisane do rejestru brokerów ubezpieczeniowych.
7. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych, a także sposób udostępniania informacji z tego rejestru, uwzględniając w szczególności konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania rejestru.

Art. 38.

Zakład ubezpieczeń składa, wraz z niezbędnymi dokumentami, wniosek o wpisanie do rejestru agentów ubezpieczeniowych podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, niezwłocznie po zawarciu tej umowy lecz nie później niż w terminie 7 dni.

Art. 39.

1. Organ nadzoru dokonuje wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych na podstawie wniosku złożonego przez zakład ubezpieczeń.
2. Organ nadzoru może odmówić wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych jeżeli osoby fizyczne, przy pomocy których mają być wykonywane czynności agencyjne, nie spełniają wymogów określonych w art. 9 ust. 1, a w przypadku przedsiębiorcy wykonującego działalność agencyjną jako działalność uzupełniającą do podstawowej działalności gospodarczej - jeżeli działalność agencyjna jest lub będzie wykonywana z naruszeniem warunków określonych w art. 10. Odmowa wpisu następuje w drodze decyzji.
3. Jeżeli wniosek zakładu ubezpieczeń dotyczy agenta ubezpieczeniowego wykonującego już działalność agencyjną na rzecz innego lub innych zakładów ubezpieczeń i wpisanego do rejestru agentów ubezpieczeniowych, organ nadzoru uzupełnia dane, o których mowa odpowiednio w art. 40 ust. 1 pkt 3, ust. 2 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5.
4. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, sposób składania wniosków o wpis do rejestru agentów ubezpieczeniowych, zgłaszania zmian, o których mowa w art. 41 ust. 1, oraz wykaz dokumentów załączanych do takich wniosków i zgłoszeń, mając w szczególności na uwadze zapewnienie sprawnego funkcjonowania rejestru oraz pełnej informacji o osobach przy pomocy których mają być wykonywane czynności agencyjne w zakresie spełniania wymogów określonych w art. 9 ust. 1, jak również informacji o podmiocie wykonującym

działalność agencyjną jako działalność uzupełniającą do podstawowej działalności gospodarczej w zakresie warunków określonych w art. 10.

Art. 40.

1. Rejestr agentów ubezpieczeniowych zawiera, w odniesieniu do osób fizycznych:

- 1) numer wpisu do rejestru;
- 2) dane osobowe, obejmujące:
 - a) imię lub imiona i nazwisko,
 - b) numer PESEL,
 - c) miejsce zamieszkania,
 - d) numer w rejestrze przedsiębiorców,
 - e) nazwę, pod którą wykonuje działalność gospodarczą,
 - f) siedzibę i adres,
- 3) nazwę lub nazwy zakładów ubezpieczeń na rzecz których działa agent ubezpieczeniowy oraz zakres pełnomocnictw, o których mowa w art. 12 ust. 2;
- 4) wykaz osób fizycznych, przy pomocy których podmiot wykonuje czynności agencyjne, zawierający dane określone w pkt 2 lit. a)-c);
- 5) w przypadku agenta ubezpieczeniowego działającego na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej - numer polisy potwierdzającej zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 11 ust. 3.

2. Rejestr agentów ubezpieczeniowych zawiera, w odniesieniu do przedsiębiorców nie będących osobami fizycznymi:

- 1) numer wpisu do rejestru;
- 2) dane dotyczące podmiotu, obejmujące:
 - a) nazwę podmiotu lub firmę,
 - b) siedzibę i adres,
 - c) numer w rejestrze przedsiębiorców,
- 3) nazwę lub nazwy zakładów ubezpieczeń na rzecz których działa agent ubezpieczeniowy oraz zakres pełnomocnictw, o których mowa w art. 12 ust. 2;
- 4) wykaz osób fizycznych, przy pomocy których podmiot wykonuje czynności agencyjne, zawierający dane określone w ust. 1 pkt 2 lit. a)-c);
- 5) w przypadku agenta ubezpieczeniowego działającego na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej - numer polisy potwierdzającej zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 11 ust. 3.

3. Rejestr agentów ubezpieczeniowych zawiera w odniesieniu do przedsiębiorców wykonujących działalność agencyjną jako działalność uzupełniającą do podstawowej:

- 1) numer wpisu do rejestru;
- 2) dane dotyczące podmiotu, obejmujące:
 - a) nazwę podmiotu lub firmę,
 - b) siedzibę,
 - c) adres podmiotu,
 - d) numer w rejestrze przedsiębiorców,
- 3) rodzaj działalności podstawowej;
- 4) rodzaje ubezpieczeń, w zakresie których wykonuje działalność agencyjną;
- 5) nazwę lub nazwy zakładów ubezpieczeń na rzecz których działa agent ubezpieczeniowy oraz zakres pełnomocnictw, o których mowa w art. 12 ust. 2;
- 6) w przypadku agenta ubezpieczeniowego działającego na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej - numer polisy potwierdzającej zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 11 ust. 3.

Art. 41.

1. Wszelkie zmiany danych, objętych wpisem do rejestru agentów ubezpieczeniowych, zakład ubezpieczeń zgłasza niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 7 dni od dnia powzięcia wiadomości przez zakład ubezpieczeń o ich zaistnieniu. Zakład ubezpieczeń ma obowiązek zapewnienia zgodności danych dotyczących agentów ubezpieczeniowych wpisanych na jego wniosek do rejestru agentów ubezpieczeniowych ze stanem faktycznym.

2. Organ nadzoru dokonuje wpisu zmian do rejestru agentów ubezpieczeniowych na podstawie zgłoszenia dokonanego przez zakład ubezpieczeń.

3. Organ nadzoru może odmówić dokonania wpisu zmian do rejestru agentów ubezpieczeniowych jeżeli osoby fizyczne, przy pomocy których mają być wykonywane czynności agencyjne, nie spełniają wymogów określonych w art. 9 ust. 1, a w przypadku przedsiębiorcy wykonującego działalność agencyjną jako działalność uzupełniająca do podstawowej działalności gospodarczej - jeżeli działalność agencyjna jest lub będzie wykonywana z naruszeniem warunków określonych w art. 10. Odmowa dokonania wpisu zmian następuje w drodze decyzji.

Art. 42.

1. Z chwilą rozwiązania umowy agencyjnej zakład ubezpieczeń jest obowiązany niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 3 dni, wystąpić do organu nadzoru z wnioskiem o wykreślenie agenta ubezpieczeniowego z rejestru agentów ubezpieczeniowych.

2. Jeżeli wniosek dotyczy agenta ubezpieczeniowego wykonującego działalność agencyjną na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń, organ nadzoru zmienia dane, o których mowa odpowiednio w art. 40 ust. 1 pkt 3, ust. 2 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5.

3. Jeżeli przyczyną rozwiązania umowy agencyjnej jest wykonywanie przez agenta ubezpieczeniowego działalności z naruszeniem przepisów prawa, staranności lub dobrych obyczajów, fakt ten jest odnotowany w rejestrze agentów ubezpieczeniowych.

4. Dane dotyczące agenta ubezpieczeniowego wykreślonego z rejestru agentów ubezpieczeniowych są przechowywane w rejestrze agentów ubezpieczeniowych przez 10 lat.

Art. 43.

Organ nadzoru, z urzędu, dokonuje wpisu do rejestru brokerów ubezpieczeniowych z dniem wydania zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej.

Art. 44.

1. Rejestr brokerów ubezpieczeniowych zawiera, w odniesieniu do osób fizycznych:

- 1) numer wpisu do rejestru;
- 2) dane osobowe, obejmujące:
 - a) imię lub imiona i nazwisko,
 - b) numer PESEL,
 - c) miejsce zamieszkania,
 - d) siedzibę i adres,
 - e) numer w rejestrze przedsiębiorców,
 - f) nazwę, pod którą prowadzi działalność;
- 3) numer i datę wydania zezwolenia;
- 4) datę i przyczynę cofnięcia zezwolenia.

2. Rejestr brokerów ubezpieczeniowych zawiera, w odniesieniu do osób prawnych:

- 1) numer wpisu do rejestru;
- 2) dane dotyczące podmiotu, obejmujące:
 - a) nazwę podmiotu lub firmę,
 - b) numer w rejestrze przedsiębiorców,
 - c) dane osób wchodzących w skład zarządu obejmujące dane, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a)-c),
 - d) siedzibę i adres podmiotu,
 - e) numer i datę wydania zezwolenia;
- 3) datę i przyczynę cofnięcia zezwolenia.

3. Dane dotyczące brokera ubezpieczeniowego wykreślonego z rejestru są przechowywane w

rejestrze przez 10 lat. Art. 45. Organ nadzoru dokonuje wykreślenia brokera ubezpieczeniowego z rejestru brokerów ubezpieczeniowych w przypadku:

- 1) cofnięcia zezwolenia;
- 2) wygaśnięcia zezwolenia.

Art. 46.

Wszystkie zmiany danych, objętych wpisem do rejestru brokerów ubezpieczeniowych, broker ubezpieczeniowy zgłasza organowi nadzoru niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 7 dni od dnia zaistnienia tych zmian.

Rozdział 5 - przepisy karne

Art. 47.

1. Kto wykonuje:

- 1) działalność agencyjną, nie będąc do tego upoważnionym;
- 2) czynności agenta ubezpieczeniowego, nie będąc do tego upoważnionym;
- 3) działalność brokerską w zakresie ubezpieczeń lub w zakresie reasekuracji bez wymaganego zezwolenia;
- 4) czynności brokerskie, nie będąc do tego upoważnionym podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2.

2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 pkt 1 i 3, działając w imieniu osoby prawnej.

Art. 48.

1. Kto, nie będąc agentem ubezpieczeniowym albo brokerem ubezpieczeniowym lub reasekuracyjnym, używa, do określenia zakresu własnej działalności gospodarczej lub w reklamie, oznaczeń, o których mowa w art. 14 i art. 27, wskazujących na wykonywanie działalności agencyjnej albo działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń lub reasekuracji podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do roku.

2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1, działając w imieniu osoby prawnej.

Rozdział 6 - Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 49.

W ustawie z dnia 9 września 2000 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. Nr 86, poz. 960, z 2001 r. Nr 5, poz. 43, Nr 60, poz. 610, Nr 76, poz. 811, Nr 100, poz. 1085 i Nr 129, poz. 1441, z 2002 r. Nr 129, poz. 1441, Nr 135, poz. 1143, Nr 141, poz. 1178 i 1180 i Nr 216, poz. 184 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78) w załączniku do ustawy:

1) w części II:

- a) dodaje się ust. 23 i 24 w brzmieniu: "23. Od dokonania wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych 100 zł 24. Od zmiany wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych 50 zł",
- b) w kolumnie 4 dodaje się pkt 4 w brzmieniu: "

4) zmiana wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych obejmująca:

- a) imiona i nazwisko, numer PESEL, adres zamieszkania, numer w rejestrze przedsiębiorców, nazwę, pod którą wykonywana jest działalność gospodarcza, siedzibę i adres - w przypadku agenta ubezpieczeniowego będącego osobą fizyczną,
- b) nazwę podmiotu lub firmę, siedzibę i adres, numer w rejestrze przedsiębiorców - w przypadku agenta ubezpieczeniowego będącego osobą prawną,
- c) nazwę podmiotu lub firmę, siedzibę, adres podmiotu, numer w rejestrze przedsiębiorców - w

przypadku agentów ubezpieczeniowych wykonujących działalność agencyjną jako działalność uzupełniająca do podstawowej,

d) imiona i nazwisko, numer PESEL, adres zamieszkania - w przypadku osób fizycznych, przy pomocy których agent wykonuje czynności agencyjne";

2) w części IV uchyla się ust. 38.

Rozdział 7 - Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 50.

Osoby posiadające, w dniu wejścia w życie ustawy, zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej podlegają z urzędu wpisowi do rejestru brokerów ubezpieczeniowych. Osoby posiadające, w dniu wejścia w życie ustawy, zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej, a niespełniające wymogu w zakresie wysokości minimalnej sumy gwarancyjnej ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności są obowiązane, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, dostosować się do tego warunku, pod rygorem cofnięcia zezwolenia. Osoby, które, przed dniem wejścia w życie ustawy, zdały egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, a nie wystąpiły o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej, mogą wystąpić o takie zezwolenie bez konieczności ponownego zdawania egzaminu, jeżeli spełniają warunki określone w ustawie, oraz mogą wykonywać czynności brokerskie przy pomocy osób fizycznych, o których mowa w art. 23.

Art. 51.

1. Zakład ubezpieczeń jest obowiązany, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy, zgłosić do rejestru agentów ubezpieczeniowych wszystkie podmioty, z którymi ma zawarte umowy agencyjne.

2. Osoba fizyczna, która na podstawie dotychczasowych przepisów posiada zezwolenie na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego zostaje wpisana do rejestru agentów ubezpieczeniowych określonego w art. 40, jeżeli wykonuje czynności agencyjne w dniu wejścia w życie ustawy. Art. 52. Przepisy art. 16, art. 17, art. 31 i art. 32 stosuje się od dnia uzyskania członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Art. 53.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.